

Vladan Hanulík

***Mystifikace jako konstitutivní základ
české identity: vymýšlení národa v 19.
století***

Největší Čech? (2005)

- Ze soutěže musel být vyřazen hlasů Jára Cimrman, účast fiktivních postav byla zakázána a počet hlasů pro ně určených nebyl zveřejněn

Pořadí

1. Karel IV
2. Tomáš Garrigue Masaryk
3. Václav Havel
4. Jan Amos Komenský
5. Jan Žižka
6. Jan Werich
7. Jan Hus
8. Antonín Dvořák
9. Karel Čapek
10. Božena Němcová

Mýtus hokejového národa v srdci Evropy

- Malá země proti obrům
- Velká šestka
 - Rusko (144,5)
 - Kanada (36,7)
 - Česká republika (10,5)
 - Švédsko (9,9)
 - USA (325,7)
 - Finsko (5,5)

177 z 201 medailí na mistrovství světa uděleno zemím velké šestky

62 z 69 medailí udělených na olympijských hrách uděleno zemím velké šestky

Mýtus hokejového národa v srdci Evropy

- Malá země proti obrům

- Velká šestka

- Rusko (144,5)
- Kanada (36,7)
- Česká republika (10,5)
- Švédsko (9,9)
- USA (325,7)
- Finsko (5,5)

Pořadí dle úspěchů na OH

- 1) Kanada
- 2) Rusko
- 3) USA
- 4) Švédsko
- 5) Česko
- 6) Velká Británie

177 z 201 medailí na mistrovství světa uděleno zemím velké šestky

62 z 69 medailí udělených na olympijských hrách uděleno zemím velké šestky

Mýtus hokejového národa v srdci Evropy

- Malá země proti obrům

- Velká šestka

- Rusko (144,5)
- Kanada (36,7)
- Česká republika (10,5)
- Švédsko (9,9)
- USA (325,7)
- Finsko (5,5)

Pořadí dle úspěchů na OH

- 1) Kanada
- 2) Rusko
- 3) USA
- 4) Švédsko
- 5) Česko
- 6) Velká Británie

Registrovaných hráčů

- 1) Kanada
- 2) USA
- 3) Česko
- 4) Finsko
- 5) Rusko
- 6) Švédsko

177 z 201 medailí na mistrovství světa uděleno zemím velké šestky

62 z 69 medailí udělených na olympijských hrách uděleno zemím velké šestky

Spotřeba piva na osobu

- 1) Česko (143)
- 2) Irsko (131)
- 3) Německo (115)
- 4) Maďarsko (109)
- 5) Rakousko (108)

České pivo?

- Světlý ležák plzeňského typu
- 1839 Plzeň – Měšťanský pivovar Plzeň
- Josef Groll z Vilshofenu (Bavorsko)
- 1842 – 5. října - první várka piva jasné, zlaté barvy

Národ jako forma politického oprávnění

- ve středověku a novověku se pojmem „národ“ označovala úzká skupina osob, účastníci se na politickém rozhodování
 - v době osvícenství a absolutistického státu byl pojem přenášen na označení poddaných státu
 - velké západoevropské státy definují „národ“ tímto způsobem i v době přerodu do občanské společnosti – národ jsou tedy občané státu (Francie, Anglie) – **státní národ (moderní)**
- pod vlivem romantismu se pojmem národ začíná označovat skupina osob se společným jazykem, etnickou příslušností, případně jinými entitami – **moderní národ**

Moderní nacionalita

- Primordiální teorie
 - Národy jsou přirozená, imanentní kategorie společenství
- Konstruktivistická teorie
 - Národy vznikaly v důsledku modernizace společnosti

Proces modernizace společnosti v 19. století

- Alfabetizace
- Sekularizace
- Specializace
- Industrializace
- Urbanizace
- Demokratizace

Národ jako představa společenství – Benedict Anderson

- *Politické společenství vytvořené v představách – jako společenství ze své podstaty ohraničené a zároveň suverénní.*
- Představa
 - Příslušníci ani toho nejmenšího národa nikdy nepoznají většinu ostatních jeho příslušníků, nikdy se s nimi neseťkají, ani o nich neuslyší. Přesto v představách všech přežívá obraz jejich sounáležitosti.
- Společenství
 - Bez ohledu na skutečnou nerovnost a vykořisťování, jež mohou v každém národě převládat, je vždy pojmán národ jako hluboké horizontální bratrství.

- „Moderní národ nabízí“ sekulární teleologii (smysl dějin a existence) v místě vyprázdňeného náboženství – národ nahrazuje náboženská společenství
- Ztráta víry v přirozenost společenské organizace kolem feudálních center
- Národ utváří společný způsob používání znaků – úpadek náboženského jazyka je nahrazen jazykem národního mýtu a historie
- Jiné pojetí temporality (čtení bible a neustálé prožívání biblických příběhů nahrazuje čtení novin a vědomí společně sdíleného plynutí času)
- Knihy a tisk akcelerují tyto kulturní změny a umožňují vznik nacionalismu

Romantické prvky nacionalismu – primordiální teorie

- Romantický nacionalismus
 - národ definuje svou politickou legitimitu na základě domnělých přirozených práv, kterými je nadán
 - národ je společenství definované společným jazykem, kulturou, náboženstvím a zvyky
 - jako takový je přirozeným společenstvím, jež bylo potlačeno zájmy dynastií a monarchů
 - kořeny národů lze údajně objevit v lidové kultuře a historii (viz. spor o Rukopisy a definování českého národa)

Vznik/probuzení moderního národa?

- Destrukce tradičního politického systému
 - feudalismus
 - úpadek významu stavovské společnosti
 - vznik občanské společnosti
 - vznik nových elit
 - industrializace
 - sociální změny v populaci a skladbě společenských tříd
 - růst mobility

Základní fáze národní emancipace

- **Fáze A** - období učenického zájmu
- **Fáze B** - období národní agitace
- **Fáze C** - masové rozšíření hnutí

- Bohemismus
- Austroslavismus
- Panslavismus
- Pangermanismus

Fáze A - období učenického zájmu

- jazyk etnické skupiny, její minulost, kultura, životní způsob, ale někdy také osobitosti teritoria, které obývala, stávaly předmětem osvíceneckého vědeckého studia
- zájem byl motivován osvíceneckou touhou po poznání, ale také (a snad většinou) osvíceneckým patriotismem, a kladným vztahem k etnické skupině, která ji obývala
- **Generace Josefa Dobrovského (1775-1805)**
 - jazykové příručky, soupisy dějin, první divadelní hry, český jazyk předmětem zájmu jakožto etnografický materiál
 - Josef Dobrovský, Václav Matěj Kramerius, Gelasius Dobner, František Martin Pelcl
- termín „zemský patriotismus“

Fáze B - období národní agitace

- skupina vlastenců (obvykle z řad vzdělců) se snažila přesvědčit příslušníky své nevládnoucí etnické skupiny, že jsou příslušníky jednoho národa
- národ má svou hodnotu a právo na stejné atributy jako národy již existující
- Uvnitř této fáze B můžeme ještě rozlišit dvě podfáze:
 - 1. vlastenci agitovali, ale neprobudili nijak výrazný zájem mezi těmi, k nimž se obraceli
 - 2. je možno zaznamenat sílící ohlasy a rostoucí počet přívrženců národního hnutí. Národotvorný proces byl v této fázi stále ještě ve zvratném stádiu vývoje
- **termín „formující se národ“**

Fáze C - masové rozšíření hnutí

- Národní agitace dosáhla takového úspěchu, že signály z vlasteneckého centra nacházely odezvu ve všech regionech a byly schopny mobilizovat desetitisíce lidí
- Během této fáze dosáhlo národní hnutí také úplné sociální skladby
- Zde již lze jednoznačně hovořit nejen o etnické skupině, ale o zformovaném národu

Násilná germanizace?

- Josef II. – racionalizace mnohonárodnostní říše
- Reakce v podobě tezaurace vymírajících jazyků (Dobrovský)
- Snaha fixace jazykového kódu vedla ke hledání „přirozených kořenů“

- Magdalena Dobromila Rettigová
- Božena Němcová
- Karel Jaromír Erben
- Ladislav Čelakovský

- V roce 1820 vyšla v Dobroslavu báseň **M. D. Rettigové** nazvaná Jablíčka
- Autorem byl však její manžel Jan Alois Sudiprav Rettig
- Magdalena měla ještě v té době problémy s češtinou

- Roku 1824 zadal **František Ladislav Čelakovský** do tisku sbírku básní Selanky Žofie Huberové, rozené Jandové
- Po prozrazení tajemství, že básnička vlastně neexistuje, si vyžádal rukopis zpět.
- Čtyři básně vyšly v Časopise Českého Muzea r. 1829, dvě byly vydány v Čelakovského Sebraných spisech
- Ve 20. letech 19. století tak Ladislav Čelakovský vytvořil první českou básničku – fiktivní Žofii Jandovou.

Vymýšlení lexika

- Filosofie (František Palacký, Josef Jungman)
- Literární věda (Josef Jungman)
- Fyzika (Josef Smetana)
- Matematika (Josef Vojtěch Sedláček)
- Lékařství (Václav Staněk)

- Česká věda nemá za cíl reálně vědecky poznávat, ale prostřednictvím poznání rozvíjet jazyk = utvářet jazyk
- Jazyk dostane až sakrální funkci
- Přihlášení se k české identitě vedlo přijetím slovanského jména
 - Pravdisud
 - Slavomír
 - Krasoslav

Mystifikace

- 1816 **Josef Linda** objevil tzv. **Píseň vyšehradskou**,
- 1817 byl objeven **Rukopis královédvorský**, který měl pocházet ze 13. století.
- 1818 byl nalezen **Rukopis Zelenohorský**.

Romantismus jako způsob cítění

- Estetika romantického umění a vnímání světa

- působení díla je založeno na intenzitě

- intenzita díla není dána jeho dokonalostí, přiblížení se vysněnému antickému ideálu krásy jako u klasicismu, není dána silou jednotlivých vjemů či jejich syntézou

- působivost romantismu je dána diferencí vjemů – jejich vzájemnou protikladností (Gilles Deleuze): krása a ošklivost, nevinnost a kruté jednání, etc.

- Je-li estetika kultury založena na intenzitě a diferenci, nelze najít žádný vzor k němuž by se vztahovala (dílo ideálních forem)
 - Hodnota díla nezávisí na vzorech a normách
 - Nezávisí na autentičnosti individua
 - Nezávisí na rozlišování mezi fikcí a realitou

Z toho plyne radikální pluralismus forem romantické kultury

Smysl dějin

- Stýkání a potýkání se s Němci
- Hrdinný národ Husitů
- Období temna
- Hrdinná porážka na Bílé Hoře

Evropská unie

- Prosazování práva
- Důsledná diferenciacie moci v rámci státu
- Podpora rozvoje regionů
- Vytvoření jednotného trhu a rozvoj ekonomiky
- Prohloubení spolupráce ve vědě

Nacionální resentiment

- Pomazánkové máslo
- Rum
- Žárovky

- Je-li nacionalita moderního českého národa konstruovaná a založená na mýtech, proč nechceme nově konstruovat identitu evropského občanství?